

« MİLLET KÜTÜPHANESİ » KURUCUSU ALİ EMİRÎ EFENDİ

Dr. Muhtar TEVFIKOĞLU

Hayatı

Ali Emiri Efendi, 1857 de Diyarbakır'da doğmuştur. Seyid Mehmed Emiri Çelebi'nin torunlarından Mehmet Şerif Efendi'nin oğludur.

Emiri Efendi'nin doğumundan 237 yıl önce vefat etmiş olan Seyid Mehmet Emiri Çelebi de Diyarbakır'da devrin tanınmış şairlerindendi. Annesinin, seksen dört yaşına geldiği halde, vücudu yıpranmadan «terü tâze» kaldığını, koltuğunun altında çıkan bir çıbanın ölümüne sebep olduğunu¹, babasının da annesi gibi seksen dört yaşında vefat ettiğini Emiri Efendi'nin bir yazısından öğreniyoruz.

İlk tahsilini, memleketinde Sıbyan mektebinde görmüş olan Emiri Efendi, bilâhare muhtelif medreselerde okumuş, birçok müderrislerden, bu arada büyük amcası Şaban Kâfi Efendi'den de ders alarak yetişmiştir.

Diyarbakırlı şairlerin biyografileriyle eserlerine tahsis ettiği «Tezkirei Şuarâi Âmid» isimli eserinde, garip bir tarzda, kendi hayat hikâyesinden bahsederken : Hazreti Ali'nin kelâmı kibârlarını ezberlediğini, telgraf fennine merak ederek 1292 de altı ay kadar bazı günler telgrafhaneye devam ettiğini ve kısa zamanda pek fazla meleke ve bilgi kazandığını, bundan başka, istirahati ve uykusu bahasına vaktinin çoğunu tarih kitaplarına ayırdığını, uykusunda bile, okuduğu şeyleri yüksek sesle tekrar etmesinden rahatsız oldukları için yanında kimsenin yatamadığını, bir lâmba ışığında ekseriya sabahlara kadar okuduğundan zayıflayıp bitap düştüğünü, kaydeder.

Ayrıca, birçok arab şairlerinin eserlerini hâfızasına nakşederek arapça şiir söylemeğe heves ettiğini, bilhassa lûgatlerin zaptı hususunda büyük kaabiliyet gösterdiğini, Lûgati Osmaniye'de ne kadar kelime varsa

¹ Staphylocodermia neticesi sepsis olsa gerek. (Dr. M. T.)

hepsini tam mânasiyle bildiğini, Sultan Murad'ın cülusunda kaleme aldığı kasidenin «Vilâyet» gazetesinde parlak bir başlıkla yayınlandığını, bu kasidenin vilâyet içinde akisler uyandırdığını, hattâ bunun kendisi tarafından yazılmayıp ceddinin divanından alındığı hükmüne varılması üzerine, yeniden hem de bu defa vezin ve kafiyesinin seçimini bazı arkadaşlarına bırakmak suretiyle, yine aynen 93 beyitli bir kaside söyleyerek böylece eskisinin de kendisine ait olduğunu dosta düşmana tasdik ettirdiğini, aynı otobiyografide belirtir.

Süleyman Nazîf, İbnülemin Mahmut Kemal'e hitaben yazdığı bir tezkirede : «... Ali Emiri Efendi, biraderi tüccardan Mahmut Efendi'nin, Ketenciler Çarşısındaki dükkânı civarında mumaileyhin muâvenetiyle küçük bir tuhafiyeci dükkânı açmıştı. Ahzû itadan ziyade kitap mütalâasıyla vakit geçirirdi»², demektedir ki, bunun zikre değmeyecek kadar kısa bir zamana inhisar ettiği şüphesizdir. Nitekim, biyografisinden bahsedilen kaynaklardan hiçbirisi bu hususa yer vermemiştir. Hattâ İbnülemin Mahmut Kemal dahi bu noktaya temas etmemiştir.

Bildiğimiz şudur ki, Ali Emiri Efendi'nin uzunca bir memuriyet hayatı vardır.

Çeşitli devlet hizmetlerinde bulunmuş, vazife dolayısıyla Anadolu ve Rumeli'nin birçok yerlerini görmüş, ikinci Meşrutiyetten sonra Halep Defterdarlığından emekliliğe ayrılarak İstanbul'a yerleşmiştir.

1880'de bir heyetle Diyarbakır'a gelen Abidin Paşa, kendisini ilk defa memuriyete (müsevvidliğe) tâyin etmiştir. Aynı heyete katılarak Harput'a ve Sivas'a gitmiştir. Paşanın Selânik Valiliğine tâyin olunması üzerine onunla beraber Selânik'e naklolunmuştur. Sonra Kozan Sancağı Âşar Müdürlüğüne, Adana Âşar Nezareti Başkâtipliğine, Leskoviç, Kırşehir ve Trablusşam muhasebeciliklerine, Elâzığ, Erzurum defterdarlıklarına, Yanya, İškodra ve Yemen maliye müfettişliklerine, Halep defterdarlığına tayin edilmiş ve nihayet 1908 de emekliliğe ayrılmıştır. Memuriyet derecesi : Rütbei ulâ sınıfı sânisidir.

Emiri Efendi'nin ihtiras derecesine varan tek merakı, kitaptı. Son nefesine kadar bu ihtirasla yaşamış, yoksulluklarını, kederlerini, kırgınlıklarını eski kitapların yıpranmış ciltlerinde, sararmış yapraklarında unutmuştur. Bir çoğu el yazması binlerce eski eser, gözünden bile kısakanarak muhafaza ettiği sevgilileriydi. Dünyasının ufukları onlarla ağarıyor, onlarla kararıyordu.

² İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son asır Türk Şairleri*, cüz II, s. 310.

Kitap tozları polen tozlarına benzer : Hayatın devamını sağlayan tozlar... Kitap tozları içinde yaşadı Emiri Efendi. O eserlerin müellifleriyle her gün yeniden dünyaya geldi, onlarla uzun ve vefalı bir dostluk kurdu.

Gezdiği, dolaştığı yerlerde, asgari zarurî ihtiyaçları dışında hiçbir şeye masraf etmeden, maaşından artırdığı paralarla birçok kitaplar satın almış ve son günlerine kadar da, eksilmeyen bir sevgi ve şevkle kitap toplamaya devam etmiştir. Nihayet, ömrü boyunca, nice maddî ve mânevî sıkıntılar bahasına biriktirdiği 15.000 kadar kitabı, İstanbul'da Fatih'de Şeyhülislâm Feyzullah Efendi medresesinde kurduğu kütüphaneye vakfetmiştir. Millet Kütüphanesi adını alan ve sonraları diğer bazı vakıf kütüphanelerin de orada toplanmasıyla mevcudu genişleyen kütüphanede Ali Emiri Efendi, ölünceye kadar kütüphane nâzırı olarak (Hâfızı kütüp değil!) sevgililerinin başında bulundu.

Prof. Dr. Feridun Nâfiz Uzluk'un bana anlattığına göre, ölümünden iki üç gün evvel Emiri Efendi kendisini çağirtmiş; rahatsızlığından şikâyet ederek tedavisi için gereken şeyin yapılmasını rica etmiş. Feridun Nâfiz, Prof. Mazhar Osman'ın Çağaloğlu'ndaki muayenehanesine gidip durumu anlatmış. Mazhar Osman hocamızın delâletiyle o gün hastayı ambulansla Şişli'deki Fransız Hastanesine (Hôpital de la Paix) nakletmişler. Hastanede 23 Ocak 1924 te vefat eden Emiri Efendi'nin naaşı Fatih türbesi civarına defnolunmuştur. Hastalığının teşhisi ve ölüm sebebi hakkında kesin bir şey bilmiyoruz. İhtiyarlık ve inme (hémiplegie) olduğunu söylerler.

Emiri Efendi hiç evlenmemişti. Bir makalesinde Ahmet Refik'in dediği gibi : «Onun için aşk, saadet, hayat kitaplarıydı. Hayatını ekseriya vakfettiği Millet Kütüphanesinde geçirir, etrafına toplanan genç dimağların ülfet ve mesaisinden, kendisine karşı gösterdikleri ihtiramattan son derece mahzuz olurdu»³.

Geriye kalan zamanını Gedikpaşa'daki evinde yapayalnız ve yine okumakla, yazmakla geçirirdi. Evindeki perişan dekoru ziyaretine gidenler anlatırlar.

Hayatında hiç resim çektirmediği için, çehresinin hatları, beden yapısı, fizik görünüşü hakkında bildiklerimiz mahduttur. Sadece, uzun boylu, iri yapılı, uzunca alakır sakallı, kara gözlü, yüz hatları düzgün, âlim tipli, başı daima fesli ve ince sesli bir insan olduğunu, ince sesiyle bağıra bağıra konuştuğunu onu tanıyanlardan öğrenmiş bulunuyoruz.

Kendisi, bir yazısında : 66 yaşında olduğu halde vaktiyle kazaen çektiği bir dışından başka dışlerinin tamam olduğunu ve hiçbir hastalığı bulunmadığını, söyler. İbnülemin Mahmut Kemal ise, vaktiyle Kırşehir muhasebecisi iken arabadan düşüp sol kolunun kırıldığını ve lâyikeyle tedavi ettirmedikten sonra çarpık kaldığını yazar.

Emiri Efendi'nin hiçbir kötü alışkanlığı yoktur. «Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası»ndaki bir yazısında (No. 3) bu noktayı bilhassa belirtir : «Ben müddeti ömrümde rakı, şarap ağzıma koymadım. Kumar oynamadım. Hattâ sigara, enfiye, nargile, kahve ile de melûf olmadım. Yirmi seneden ziyadedir. İstanbul'da mukim olduğum halde araba, veyahut tranvay ile mürur etmek gibi zaruretler müstesna olmak üzere ben henüz Beyoğlu'nu, Tokatlıyan'ı Tepe Bahçesini görmedim. Adaya bir kerre olsun gitmedim.»

Eserleri

- 1) **Divan** : Kendisinin 1 cilt tutacağını ve yüz binden fazla beyiti ihtiva edeceğini söylediği diyanı basılmamıştır.
- 2) **Tezkirei Şuarâi Âmid** : Diyarbakırlı şairlerin biyografilerinden bahseden bu eserin birinci cildi basılmıştır. İçinde kendi tercümei hâli de vardır. Kütüphanedeki müsveddesinin sonuna 1296 ortalarına kadar ilâveler yaptığını, ondan sonra topladığı bir hayli isim ve eserin hastalığı dolayısıyla perişan kaldığını, kaydetmiştir.
- 3) **Levâmi-ül Hamidiye.**
- 4) **Cevâhîr-ül Mülûk.**
- 5) **Ezhârı Hakikat.**
- 6) **Yavuz Sultan Selim'in Türkçe eş'arının tahmisi.**
- 7) **Osmanlı Vilâyeti Şarkıyesi.**
- 8) **Nevâdiri Eslâf** : Bu isim altında bazı eski yazma eserleri hâşiyelerle yayınlamıştır : Câmî Cem-âyin, Âsafnâme, Nizam-üd-Düvel, Mardin Mülûkü Artukiye tarihi, Çin Seyahatnamesi, Tunus Tarihi.
- 9) **Âmid Mecmuası** : Meşrutiyette 6 nüsha yayınlanmıştır.
- 10) **Osmanlı Tarih ve Edebiyat Mecmuası** : Aylık dergi olup, 31 nüsha çıkmıştır.
- 11) **Tarih ve Edebiyat Mecmuası** : Ayrıca 5 nüsha neşrolunmuştur.

Şahsiyeti

Biyografisini, belirli çizgilerle sınırlanmış bir plân içinde derleyip toplamaya çalıştığımız Emiri Efendi'yi ömrü boyunca önüne katıp sürükleyen hangi rüzgârdı?

Şiir mi, dil mi, tercümei hâl mi, tarih mi, tenkit mi?

Hiçbirisi değil belki! Gerçi bunlara teker teker vaktinin birer parçasını vermişti; fakat asıl hayatını, gönlüyle ve bütün varlığıyla kitaplara vermişti.

O, gayretli bir şarkı bilgini, anlayışlı, dikkatli bir kitap eksperini, tam mânasiyle bir bibliyofil ve —en doğrusu— bir bibliyomandı : yâni kitap hastası idi.

Kitap hastalığı hastalıkların en güzeldir! Âmili ne ise, genç nesilleri onunla temas ettirmeli. Millî kültürümüzün gönüllü muhafızları —her derecesiyle— kitap sevdasına tutulanlar arasından çıkacak.

Lâkin, tutkunluk bir bakıma tuhaflığın anlamdaşdır. Tutkun kişilerin çoğu zaman tuhaf hareketleri, ölçsüz davranışları, ifrat ve tefrit arasında bocalıyan dengesizlikleri olur.

Onda da vardı elbette... Üstelik doğuştan kimseye benzemeyen bir mizâcı da vardı : «nevi şahsına münhasır» bir Osmanlı efendisi!

İbnülemin Mahmut Kemal : «... eyyamı sabavetinden beri tanıdığım Emiri Efendi merhumu hakkiyle tarif ve tavsiften âcizim» dedikten sonra şu cümle ile başlıyor târifine : «İslâm ve Osmanlı tarihine, edebiyata ve ilmî ahvâli kütübe vâkıf olan, bazan akilâne sözler söyleyen ve yazan bu zatı muhterem, bazan da öyle âcaib lâflar savurur, öyle garib haller gösterirdi ki sâmiin ve nâzirin duçarı hayret olurdu»⁴.

Mithat Cemal de 1937 de bir mecmuada çıkmış olan nefis bir yazısında, şairâne üslûbu ile kitap sevenlerden bahsederken, onu şöyle anlatıyor :

«35 sene evvel Sahhaflarda, kitapçı dükkânında sükût ederek oturan bir adam göürdüm : Ali Emiri Efendi.

Ali Emiri Efendi, kitapçı dükkânında, birini bekliyormuş gibi, sokağa ait bir çehreyle otururdu; halbuki onun beklediği şey dükkânının içindeydi : kitap!... Çünkü Emiri Efendi kitapçı dükkânında saatlerce oturuyor demek, kitapçı bir gün evvel bir terekeden mutlaka bir yazma kitap aldı demektir. Çünkü Emiri Efendi bunu mutlaka duyardı.

⁴ İbnülemin Mahmut Kemal, aynı eser, cüz II, s. 301.

Ve bu yazma kitabı Emiri Efendi ucuz almayı kitapçı pahalı satmayı düşünür, ikisi de bu hırsları belli olmasın diye karşılıklı susarlardı. Nihayet, kitapçı bir «define» bulduğunu söyleyerek Emiri'ye bir kitap uzatırdı. Fakat Emiri Efendi «define»yi elinin tersiyle iterdi:

— İstemem, bir eşi bizim kütüphanede var!

Bu cevabı, kitapçı, Emiri Efendiye yakıştıramaz, meslek namına kızardı :

— Eşi kütüphanenizde varsa ne çıkar? Rıza Paşa hazretlerinin kütüphanelerinde bir yazma kitaptan üç dört nüsha bulunur (Hakikaten bu Rıza Paşa'nın bir yazma kitaptan üç, dört nüsha aldığı o kadar meşhurdu ki, biz çocuklar bile, bunu bilirdik : bir tanesini tezhibi için, bir nüshasını yazısı için, üçüncüsünü de cildi için alıyordu.)

Emiri Efendi bu sefer Rıza Paşa'nın kütüphanesine kızardı :

— Rıza Paşa'nın kütüphanesi mi? Hangi kütüphane? O, Ahmet Vefik Paşa'nın kütüphanesini aldı. Toplamadı, hazır buldu.

Bu münakaşa bir kavga sesiyle başladığı halde kavga çıkmazdı; ve Emiri Efendi yazma kitabı satın alır, giderdi. Sonra ikisi birbirlerinin arkalarından mahremane eğlenirlerdi : kitabı ucuz aldığı için Emiri Efendi kitapçının cehaletine, kitapçı pahalı sattığı için Emiri Efendi'nin saflığına gülerdi.»

Mithat Cemal, tanıdığı diğer kitap meraklılarını da anlattıktan sonra, nihayet, «boyalı deve derisinin tarihini yazan»; «ve inceliği yalnız topladığı değil, yazdığı kitaplarda da» görünen Selim Nüzhet'in kütüphanesini tasvir ederek yazısını bitirir.⁵

Her kitap meraklısında (yahut hastasında) görülen çeşit çeşit garabetten Emiri Efendi'nin uzak kalmasına imkân var mıydı? Kendisi de hâlinde yakınıyor :

«Bir derde düşmüşüm ki bu âlemde hâsılı»

«Baktıkça kendime ederim nefret ü hayâ»

Bunlar o psikolojinin hususiyetleri içinde biraz da tabii sayılmalıdır.

Bütün hayatında tek bir şeyi sevmenin çilesi, Emiri'ye birçok bilgiler kazandırmış, araştırma zevkini aşılamıştı.

Mithat Cemal, bir kitabında⁶, 1903 senesinde Beyazıt'ta Mercan Yokuşunda, İbnülemin Mahmut Kemal Bey'in yazı odasında cuma günleri toplananları bir bir tanıtırken, nükteli bir cümleyle onun bu araştırıcı

⁵Mithat Cemal Kuntay'ın «Kitap Sevenler» adlı bu yazısının tamamı için, **Bülten**'imizin XIX cildine (1. sayı 27 - 31. ss) bakınız.

⁶Mithat Cemal, **Mehmet Âkif**, İstanbul, 1939. 5 - 6. ss.

tarafına dokunuyor : «Elinde pertevsizle Sahaf Çarşısında Nedim'in kablı, ruhanî ciltli kitaplarla dolu kütüphane... İçinden Birinci Abdülhamid'in, Üçüncü Selim'in el yazılarını İbnülemin Mahmut Kemal Bey'in çıkarıp misafirlerine uzaktan gösterdiği cilbendler... Dördüncü duvar hep pencere... Ve bu pencerelere asıldığı için perde sandığım sevâller, Buhara işlemleri...».

Her halde Mithat Cemal'in dikkatini çekmemiş : Bu eski ve asil dekorun bir eksigi vardı : müsamaha!

Pencerelerinden müsamananın aydınlığı girmemişti bu odaya... Dört duvarın daha yumuşak, daha parlak ve daha sıcak olabilmesi için müsamaha şarttı.

Ev sahibi, herşeyi biliyor, «Tanzimat devrinin vezirlerini sakal boyalarına kadar» tanıyor, bütün kalem erbabını tekmil özellikleriyle biliyor, fakat hoşgörme diye birşey bilmiyordu.

Onun içindir ki, **Son asır Türk Şairleri**'nde Emiri Efendi'nin tercümei halini, öfkeyle kararmış bir mürekkeple yazmıştı; hem de onun ölümünden sonra. Bununla da kalmamış, Emiri ile hiç ilgisi bulunmayan başka bahislerde de, bir münasebet düşürüp hâşiyeler halinde onu gülünç ve küçük göstermiye çalışmıştı.

Ne yapmıştı bu Emiri Efendi?

Affedilmeyen suçu büyüktü : İbnülemin Kemal'in bir mukaddime ile neşrettiği Şeyhülislâm Yahya Efendi, divanındaki noksanları «İkdam» gazetesinde yazmıştı. Kıyamet işte bu anda kopmuş, Mahmut Bey o günden sonra Emiri'ye düşman olmuştu.

İkdam'daki yazılar devam ederken, «Divanı Yahya» nâşirinin, Sadriâzâm Sait Halim Paşa'ya müracaat ederek, sadaret makamı tarafından neşriyatın resmen durdurulmasını istediği, bunun üzerine Sadriâzâm Paşanın efendiyi gücendirmeyecek şekilde, pek nâzikâne ve ince bir formülle neşriyatı durdurduğu, söylenir.

Emiri Efendi, daima mültefit, nüktedan, tok sözlü ve samimi idi. Süleyman Nazif'in 10 Teşrinievvel (ekim) 1926 tarihli bir tezkiresinde belirttiği gibi : «sevdiği, sevmediği anlarda da samimiyetten ayrılmazdı»⁷.

Şu anekdotu onu tanıyanlardan biri anlattı : İşgalde, İngiliz generali, bazı eski kayıtların okutulması için mütehasıs istemiş. Ali Emiri Efendi ile İsmail Saib Efendi'yi⁸ tavsiye etmişler. Bu ikisini o vakitlerin modeli, bugün «müzelik», kocaman bir otomobille alıp deniz müzesine

⁷ İbnülemin Mahmud Kemal, aynı eser, cüz 2, s. 310.

⁸ İsmail Saib Sencer (1871-1940) : Bayezit Umumi Kütüphanesinde yıllarca müdürlük etmiş, hayatını kütüphaneye ve ilme hasretmiş, ilmi araştırma yapanlara büyük yardımlarda bulunmuş çok kıymetli bir âlimimizdir.

götürülürlerken halk merakla bunları seyrediyor, polisler selâmlıyorlar-
mış. Emiri Efendi, yanındaki İsmail Saib Efendiye : «— Hazret, bozun-
tuya verme demiş, beni sadrazam, seni de şeyhülislâm zannettiler, key-
fine bak!»

Şu fıkrayı da İbnülemin Mahmut Kemal anlatır :

«Kış yaklaştığı bir sırada Yakacık'daki sayfiyemizde bulunduğumuz bir gün (Emiri Efendi) Babıâli'deki mevkiî memuriyetime gelmiş, beni bulamayınca şu beyti yazıp masasının üstüne bırakmış :

«Yakacıkta bulabilse yakacak»

«Kış gününde dahi bizden kaçacak»

Ben de şu beyt ile mukabele ettim :

«Düşme ey dil bu sözünden eleme»

«Delinin kalı gelir mi kaleme»⁹.

Adı deliye çıkarılan bu adamın kitap merakından başka hangi çil-
ginliği vardı?

Sözleri bazan kırıcı olmuşsa hep o kitap sevgisindedir. Bir gece bir mecliste kitaptan söz açıldığı sırada, Emiri Efendi'nin birdenbire alevle-
nerek o zamanlar Şûrayı Devlet Tanzimat Dairesi Reisi olan Mahmut Esat Efendi'ye hitaben «ben bir Türk uşağı olduğum halde enfesün nefis binlerce kitabım var. Sen muazzm koca bir kadiasker olduğun halde kaç kitabın var be adam» diyerek bağırması ve biraz sonra da Mahmut Esat Efendi'nin elini öpüp kusurunun affını dilemesi¹⁰, gibi haller başka nasıl yorumlanabilir?

Bir ömrü dolduracak kadar güçlü olan bu sevgi başta dostları olmak üzere ona çok şey kaybettirmiş, fakat milletimize çok zengin bir kütüphane, bana biçilmez bir hazine kazandırmıştır.

Kütüphanesi

Emiri Efendi, kütüphanede umumiyete, kapıdan girince sağdaki büyük odada oturur, mutadî veçhile, biri içeriye girdiği zaman ayağa kalkmaz, o oturduktan sonra «safa geldiniz» diye ayağa kalkardı.

Ve bu garip tabiatlı adam, ilmi araştırma yapanlara incelik ve teva-
zu ile yardımlarda bulunurdu,

Bazı nadide kitapların daha iyi muhafazası maksadiyle Şeyhülislâm Hayri Efendi'nin kalın kristal aynaların sırlarını kızıtarak camekânlar yaptırdığı bu kütüphanede neler yoktu? İslâm-Türk dünyasının dil,

⁹ İbnülemin Mahmut Kemal, aynı eser, cüz II, s. 308-309.

¹⁰ İbnülemin Mahmut Kemal, aynı eser, cüz II, s. 309.

edebiyat, tarih fikir ve sanat mahsulleri... Kıymetli eski metinler, nâdir nüshalar...

Bunlarında arasında —az da olsa— batı edebiyatının vesika değerini taşıyan orijinal eseri de mevcuttur : Moliere'in el yazıları gibi...

Bundan dolayıdır ki Fransızlar bu kıymetli kütüphaneyi 3.000 İngiliz Lirasına satın almak için Emiri Efendi'ye müracaat etmişler, ayrıca, tekliflerini daha câzipleştirmek için şu nezaket şartlarını da öne sürmüşlerdi : Emiri Efendi'nin adına Paris'te bir kütüphane kurulacak, kendisi, ömrü boyunca yüksek bir maaşla kitaplarının başında hafızı kütüp olarak bulunacak, emrine Bolulu bir aşçı ve yeteri kadar müslüman hizmetkâr verilecekti.

Emiri Efendi'nin cevabı şu :

«— Ben bu kitapları devletimin verdiği maaşla topladım; öldüğüm zaman milletime kalması için! Bir daha böyle bir teklifle gelerseniz sizi buradan kovarım!»

(Bu vâkıayı yakinen bilenlerden dinlediğimiz zaman, arasına yurt içinde ve dışında pazara çıkarılan bazı kıymetli hususi kütüphaneleri acı ile hatırladık. Feragat ve fedakârlığın karşılığı sözlüğümüzde «özveri» olduğu gündenberi bu mefhum, artık para ile vermek mânasına gelmeye başlamıştır).

Ali Emiri Efendi, en büyük mükâfatını Yahya Kemal'den almıştır :

Muhtâc isen füyûzuna eslâf pendinin
 Diz çok önünde şimdi Emiri Efendi'nin
 Âmid o şehri nûr öğünsün ilal-ebed
 Fazl ü faziletiyle bu necl-i bülendinin
 İklim-i Rûm'u gezdi otuz yıl taraf taraf
 Bir maksadiyle tab'ı nefâ'is-pesendinin
 Yekpâre nûr olan bu kütüphâne-i nefis
 Yekpâre servetiydi bu âlemde kendinin
 Ecdâd-ı pâkimiz gibi vakfetti millete
 Hayranı old uhalk eser-i bi-menendinin
 Yâ Fahr-ı Kâinaat sen iyfâ et ecrini
 Divân-ı Kibriyâ'da bu Şark ercümendinin.